

P. T. M. N.
Josef Fajfar,
Brno-St. Lískovec,
ul. Třísky Přemyslovny 36.

noviny

Ročník 98 • Číslo 10

V Brně v pátek 12. ledna 1945

Za 50 hal. V Říši 8 Pf.

52 let říšského maršála Hermann Goeringa.

ČTK. — Berlín 11. ledna. Uprostřed tuhého válečného zápolení dožívá se říšský maršál Hermann Goering dne 12. ledna 52. narozenin. Stojí po Vádcově boku již od prvních dnů jeho boje. Hermann Goering, poslední velitel slavné Richthofenovy eskadry ve světové válce, je tvůrcem a vrchním velitelem německé letectvé zbraně, která pokryla své prapory nepomíjející slávou a denně koná v nejtvrdějším nasazení nové hrdinské činy. Jako zmocněnce pro čtyřletý plán zajistil německému hospodářství nezavislost, která mu dnes umožňuje plnit vysoké úkoly, jež mu ukládá válka. Vůdce jmenoval Hermann Goeringa říšským maršálem Velkoněmecké říše a ocenil tak výkony a zásluhy svého neúnavného spojovatelky.

Sovětská zajatci si přejí bojovat proti bolševismu.

pb. — Oslo: V norském hlavním městě konala se schůze tamní ruské kolonie, na které se projednával boj národů Ruska pod vedením generála Vlasova proti bolševismu. Plukovník Sverev předešel prohlášení několika tisíc sovětských válečných zajatců, kteří se dostali v Norsku do německého zajetí. Ti prohlašují, že se připojují k osvobozenému Rusku a žádají, aby se připojili k osvobozenému Rusku a že chtějí být zařazeni do osvobozovacího vojska.

Turecko vypíše půjčku obrany.

t. — Lisabon: Podle zprávy z Ankaru zamýšlí Turecko vypsat půjčku obrany ve výši 35 milionů tureckých liber.

Komédie okolo Carola.

VB. — Ženeva 11. ledna. V Detroitu (USA) byli odsouzeni dva rumunští kněží a vydavatel listu „Hlas Rumunů“ k trestům vězení, hlásí bostonský rozhlas. Odsouzení se zapomněli dát registrovat jako agenti exkrále Carola při jejich snahách dostat Carola do USA.

Denní válečné výdaje USA.

VB. — Bern 11. ledna. Podle zprávy z Washingtonu ministr financí Morgenthau prohlásil, že výdaje Spojených států na válku činí denně 270 milionů dolarů.

„Posní doba“ v New Yorku.

VB. — Lisabon 11. ledna. Podle zprávy španělského dopisovatele z New Yorku „období posní“ v New Yorku trvá. Ze 6000 tisíc řeznických obchodů je stále ještě přes tisíc obchodů ve stáve. Obchody, které opět otevřely, nemají zboží. V tabákových obchodech již mnoho dní nejsou žádné cigarety.

Nejdražší prezident Spojených států. 31 prezidentů Spojených států vydalo celkem 112 miliard, Roosevelt sám více než 370 miliard dolarů.

PZD. — Berlín 11. ledna. Nové Rooseveltovo poselství kongresu, jež se jako každoročně zabývá rozpočtovými záležitostmi, zasluhuje vůči prvnímu politickému poselství větší pozornost potud, že obsahuje konkrétní údaje. Roosevelt žádá na kongresu pro běžný rok schválení celkových výdajů ve výši 85 miliard dolarů, k čemuž přistupuje dodatečný rozpočet pro armádu a válečné námořnictvo, jehož výše není známa. Americké noviny New York Sun uvedly, že 31 Rooseveltových předchůdců vydalo od založení Spojených států v roce 1789 celkem 112 miliard dolarů. Rooseveltovo finanční hospodářství proto ohrožuje budoucnost amerického národa. Zdá se, že Roosevelt sám si uvědomuje poválečnou krizi, která by čelil, čím, že za každou cenu chce zajistit plnou zaměstnanost 60 milionů lidí. Z toho důvodu usiluje o rozšíření exportních trhů, čemuž slouží mimo jiné zrušení Jahnsohnova zákona, který zakazoval poskytování spekulativních půjček. Poněvadž americký export má být rozšířen za každou cenu, chce Roosevelt vystupovat nejen jako dodavatel zboží, nýbrž i jako poskytovatel půjček. Investiční politika Spojených států velkého stylu ohrožuje ostatní země a není vyloučeno, že Spojené státy použijí násilných metod pro své hospodářské pronikání. Není náhodné, že anglický časopis Financial News tužbou námitky proti americké politice poskytování půjček. Rooseveltovo rozpočtové poselství se vůbec nezmínuje o spolupráci s cizími zeměmi a s nevidanou dosud jasností odhaluje hospodářsko-imperialistický egoismus Spojených států.

Cetná místa v Elsasku osvobozena.

Němci v Maginotově linii

Americké útoky ztroskotaly.

ČTK. — Z Vádcova hlavního stanu 11. ledna.

Vrchní velitelství branné moci oznamuje: Aby bylo lze lépe podepřít hluboké boky našeho frontového oblouku v Ardennách, byla část vyvinutá přes řeku Ourthe na západ, stažena, aniž naše vojsko bylo úsněno nepřitelem, a město St. Hubert bylo vyklizeno. Anglické divize tam nasazené následují naše pohyby jen váhavě.

Na severním boku bojového prostoru jihozápadně od Vielsalmu nebyli Američané svými útoky, bohatými na ztráty, s to proniknouti proti našim oddílům, silně se bránícím. Ani v oblasti bastogenské se přes trvalici nepřátelský tlak na sever frontová linie podstatně nezměnila.

V Lotrinsku dobyly naše oddíly osady Rimling severně od Rohrbachu, o kterou se již několik dní bojovalo. Lesní boje o vyústění údolí v dolních Vogesách trvají.

V rýnské nížině dobyly německé oddíly útokem dalších opevnění Maginotovy linie v Hatte- na a osvobodily četná místa ve středním Elsasku. Po prudkých bojích byly nepřátelské síly, obklíčené jižně od Ersteinu, potřeny, jejich zbytky v počtu více než 300 mužů odvedeny do zajetí.

Za účelem rušení nepřátelského přísunu jsou Lutych a Antverpy v zesílené dálkové palbě.

Bojová přestávka ve střední Itálii trvá. Za prudké sněhové vánice byly v Maďarsku odraženy četné nepřátelské útoky jižně a severovýchodně od Vertekských vrchů, a při tom bylo 16 sovětských obrněných vozů odštěleno. Na východní frontě budapeštské nepřítel obnovil své útoky teprve odpoledne. Ztroskotaly, až nepřítel nasadil četné plamenomety na pancéřích, vesměs o houževnatý odpor posádky.

Za příznivě pokračujícího útoku zúžily naše svazy prostor nepřátelského vltomu severně od Dunaje. Při odražení nepřátelských protiútoků bylo zničeno 17 bolševických obrněných vozů.

V německém předmostí vnikl německý granátník a obrněné vozy na frontě, široké 4 km, nenažádo do nepřátelských posic a způsobili sovětskému vojsku citelné ztráty, zatím co sami měli ztráty nepatrné.

Na ostatní východní frontě byla bojová činnost nepatrná.

Severoamerické teroristické bombardéry napadly včera prostor na západě v blízkosti fronty a místa na Rýně. V prvních večerních hodinách svrhla britská rychlá bombardovací letadla pumy na Hannover.

Prostor Velkého Londýna je trvale v naší odvětné palbě.

Oddělení lidového komisariátu vnitř v Užhorodě.

Češi do pracovních kolon a na frontu

V Karpatské Ukrajině byli odvedeni všichni muži od 18 do 48 let.

ov. Vídeň: Civilista, jenž uprchl z Užhorodu, podává tuto zprávu: Od 6. listopadu je i v Užhorodě oddělení lidového komisariátu vnitř. Zprvu bylo co do počtu jenom slabé, v poslední době však bylo čím dále tím více rozmožňováno. Je samozřejmé, že pracuje těsně se všemi živly, které již dříve měly sklony ke komunismu. Jakmile je proti někomu sebestmenší podezření nebo něco takového se o něm mluví, ihned je zatčen a zmizí a jeho příbuzní pranic nezvědí o jeho osudu. V Karpatské Ukrajině byli odvedeni všichni muži od 18 do 48 let. Odvedy jsou prováděny velmi energicky. Lidé statnějších postav, zvláště dělníci a sedláci, předvedeni však češi a Maďaři, jakož i lidé, jejichž protibolševické smýšlení je známo, jsou odváděni do pracovní služby, zařazováni do pracovních praporů a odváděni do Ukrajiny.

Tvrzení tohoto civilisty je potvrzováno výpověďmi zajatců a přeběhlíků. Odvedení mužové byli cvičeni po dva až tři týdny a potom ihned zařazeni jako náhrada do bolševických pěších setní. Při tom si bolševici často nedali ani tolik práce, aby zjistili personálně těchto nově zařazených odvedenců, nýbrž ihned je hnali k útoku na německé posice, takže těžké ztráty nastaly už následkem nedostatečného výcviku.

Na místech, kde vládli bolševici...

Bolševické ukrutnosti v Ostřihomi

K. — Vídeň: Když německí vojáci nazpět dobyli maďarského biskupského města Ostřihomu, byly odhaleny strašlivé ukrutnosti, jež spáchali bolševici na bezbranném obyvatelstvu. Obyvatelé, kteří zůstali v městě — téměř výlučně jen starci a děti — byli nedobrovolnými svědky hanebností, páchaných bolševiky.

Výpočet všech vražd, jež spáchali bolševici za své krátké vlády v Ostřihomu, jež vyplnil tlustou knihu. Omezujeme se na výpověď, již učinil maďarský lékař dr. Sándor Kertesz německým osvoboditelům. Dr. Kertesz prohlásil: „Jak bylo mou lékařskou povinností, zůstal jsem i po obsazení města bolševickou soldateskou u svých nemocných v městské nemocnici, kterou řídím. Bolševici s nimi zacházeli jako se zločinci, ačkoli to byli příslušníci pracujícího obyvatelstva. S odůvodněním, že nemocnice

musí být proměněna v lazaret, vyházeli příslušníky lidového komisariátu vnitř všechny nemocné, kteří sami nemohli vstát z posteli. Pokusili jsme se několik těžce nemocných, které nebylo možné odnést, ještě rychle umístit v pokoji ošetřovatelky. Ale sovětský komisař, který tam vnikl, je tam objevil a zkrátka je postřílel, poněvadž, jak pravil, bylo by zbytečné, kdyby ještě žili. Dvě ošetřovatelky, matka a dcera, byly ničemně zhanobeny a ztýrány a za splnění svých trýznitelů rovněž zemřely strašlivou smrtí. V porodnici leželo několik žen, které očekávaly slehnutí. Horda, kterou vedl komisař, vnikla do tohoto sálu a poručila nešťastným ženám, aby místnost ihned opustily. Ubohé ženy nemohly ovšem uposlechnout této výzvy a tu tyto trýznitelé je začali tlouci. Toto týrání a potraty tím způsobené, zavinily bolestnou smrt ubohých žen.

Jedno z nejvýznamnějších Uprkových děl, vládnovská Jízda králů.

Archiv redakce.

Globus Brno.

Archiv redakce.

Pět let od smrti Joži Uprky

Lubomír Chalupa.

12. ledna 1940 zemřel v Hroznové Lhotě na Slovácku malíř Jož Uprka. Vrátil se do půdy, z níž vyšel a v níž tkvěl po celý dlouhý život pevnými kořeny, zosobňuje strom tvrdého dřeva, nesoucí jadrné i sladké ovoce domoviny, jež krev jásá v jeho díle, ježž řeč v něm zpívá hymnu kraje jeho otců. Geniální mistr kresby i barvy byl rozeným nositelem národní myšlenky, protože od prvopočátku svého tvoření se nezpronevřil rodné zemi ani myšlenkou, natož činem. Nic si od nikud nevyplýval, tvořil tak, jak chtěl jeho srdce a proto k jeho velkému umění příslušely nejširší vrstvy národa. A tím se může kromě Alše a Mánesa pochlubit snad jediný Uprka, dosud živě stojící mezi námi svým nesmrtelným dílem. Uprkovo tvoření neprošlo přepychovými salony, a přece jeho díly se dnes mnohdy salony honosí. Uprka nemyslel na život horních deseti tisíc a přece dnes mnozí z jejich příslušníků se pyšní jeho dílem jako svým majetkem. A v tom je síla umělcova projevu. V tom je jeho universalnost, ve zvládnutí duši od té nejprostší, k níž mluví její řeč, k té nejvybíravější, kterou uchvacuje prostotou svých námětů a velikostí svého vyjadřovacího potenciálu.

K výročí Uprkovy smrti vydal Sfinx publikaci s reprodukcemi umělcových děl, ukazujících jeho vzestup od počátků a s předmluvou, kterou napsal druhý veliký Moravan, malíř profesor Jakub Obrovský. Nic tak dobře necharakterizuje Uprkovo velkolepé, jako slova Jakuba Obrovského, vzpomínajícího na dobu, kdy vznikla Uprkova Pout' u sv. Antonína a Jízda králů: Jak bych mohl zapomenout, když právě nyní, stojí před tímto obrazem, tou kvintesencí barevné slávy slováckého lidu a jeho tvořivé duše, jsem uchvácen nasazením a s pýchou v srdci seznávám — již dosti o třídách umění poučen — že toto dílo může si důvěrně tykat s tvůrčí neuvěřitelností z největších epoch, kdekoliv se na světě objevují. Vidím je v duchu v jedné řadě s nimi, pokrytými patinou petrifikované slávy, jako svěžího zrozeného, křehkého a zdravého, tiše jášajícího z pocitů radosti svého věčného života.

Vzpomínky na Mistra J. Uprku nemohou být výlučně vzpomínkami rázu uměleckého. Jsou ještě jiné momenty v Uprkově životě, stejně živelné a stejně nekompromisní, jako bylo jeho umění. Je to v prvé řadě jeho čistě vlastenecký, zrozený z lidové podstaty jeho původu, vlastenecký, živě slováckou bystrostí ducha a čistotou duše, které se přičilo vše, co se točilo kolem bývalé hradní klíky druhého prezidenta bývalé republiky, kolem lidí, kteří z vlastního prospěchu zneuzívali hesla „K lidu níž a s lidem výš“, hesla, které bylo Uprkovou životní notou. V ní také tkví Uprkův regionální význam, protože to bylo jeho dílo, které udělalo z moravského Slovácka kraj, k němuž tihli lidé z blízka i ze vzdálené ciziny, podivující se jeho vitalitě, jeho bodrosti a opravdovosti, jeho kráse, jeho písním. Kolem Uprky se shromažďoval umělecký svět, jehož tvorba se napájela z čisté studánky Slovácka a vydávala ovoce zdravé kultury a národního uvědomění, oprostovala národní vědomí od cizích vlivů a bořila hradby centralismu, uměle a násilně stavěné někdejšími vládními kruhy. Uprkovo dílo pozvedalo hlavy prostému venkovskému lidu, který poznal prostřednictvím štětky a pera Mistra svoji hodnotu a který dnes v klidném prostředí svého života, zasvěceného práci, vzpomíná Uprku jako vynikajícího bojovníka za národní uvědomění. Lid moravského Slovácka má k těmto vzpomínkám všechny předpoklady a možnosti pietních tichých oslav Mistrových památek, zatím co v prostředí slovenského lidu, z jehož životních krás také Uprka čerpal umělecké podněty, byl pochybnými živly vyvolán neklid, přičič se národnímu poslání lidu. Lid moravského Slovácka jde však za vzorem svého velkého krajanu, miluje svůj kraj, líbí na své tradici, nikdy se nezpronevřil své půdě.

Tak je dnes, při vzpomínkách na úmrtí den velkého umělce, tak bude i po padesáti, stu a více letech. Vždy stejně v pokorné úctě před velkým uměním, které neumřelo s umělcem, které tu zůstává živé, připomínající ryzi národovost a lásku ke krásě domoviny.

Králové v emigraci plánují konferenci.

nw. — Stockholm 11. ledna. Řecký exkrál Jiří plánuje na nejménovaném místě v Evropě nebo na Středním Východě konferenci s ostatními korunovanými osobami země, jež byly obsazeny spojenci. Na konferenci se má jednat o všeobecné situaci. Přípověď holandské královny Vilemíny dosud nedošla. Král Michal rumunský sdělil, že v současné době není ještě s to zúčastnit se schůze.

Historické významy dnešního dne

12. ledna 1283 vysvětil biskup pražský Tomáš z Bechyně nově vystavěný chrám sv. Mikuláše na Malé Straně, tehdy ještě nazývané Novým městem pražským. 1799 byly v zemi české takové mrazy, že ustala veškerá práce v přírodě konaná, vojsku byla služební doba strážná na půl hodiny snížena a sedláci museli brát dobytek k sobě do stánek. 1861 zemřel v Praze český spisovatel-buditel Václav Hanka, který objevil v roce 1817 rukopis Královédvorský.

ZATEMNĚNÍ. V době od 8. do 14. ledna 1945 začíná v 17 hodin a končí v 7 hodin.

Vybráno z novin.

Mezi motorizované prodávče a nábor patří film a diapozitiv. Ve tmě biografu, kam se jde obdivovat na své zamilované hvězdy, bude vždycky působit pěkný, krátký film o službě nebo zboží. Jaké má mít sociální referent vlastností? Samozřejmě takové, jaké má mít vedoucí úředník a člověk, který se stýká s lidmi. Obzvláště však má mít opravdovou snahu pomoci, kde se pomoci dá, bez ohledu na to, zda je to fedilový dobrý známý nebo pomocný dělník ze skladu, at je oblečen dobře nebo nikoliv. Dospěl si neuvědomuji, jak by byli sami spokojeni, kdyby je někdo po dobrém jidle prudce rozhoupal třeba v zahraniční situaci a jak by mu byli za to vděční. Malé dítě je daleko choulostivější, na což se ovšem zapomíná docela. O vánočních zemřel v Předklásteru v Tišnově slavný skladník Matoušek. Za deset minut po něm zemřela také zcela neobčekaně jeho třináctiletá manželka. Ve Frenštáti pod Radhoštěm zemřel konsistorní rada P. Slavíček, který měl sbírku 60 hodin, většinou vzácných unikátů.

NEJSTARŠÍ MAJÁK. Na myšlenku ukazovat námořníkům bezpečnou cestu majáky přišli jako první staří Řekové. O majákych v přístavech Peiraeu a Muni-chii ovšem nic nevíme. Nejstarší skutečně známý maják byl postaven kolem r. 280 na ostrově Pharos u Alexandrie stavitelem Sostratem z Knidu za 35 milionů korun. Byl přibližně 180 m vysoký a zřít se ve 14. století následkem zemetřesení. Arabský geograf Idrisi jej v roce 1154 popsal. Na čtyřhranné podezdívce byla postavena osmihodinná střední část, která měla válcovitou lucernu. Tento maják se stal vzorem všech majáků světa, jeho stavební konstrukce byla také napodobena nesčetnými kostelními věžemi. Římský maják v La Coruña ve Španělsku, postavený kolem roku 100 po Kristu, je dodnes v provozu, ovšem zařízením osvětlovacím je zmodernizováno. Maják, který postavil císař Caligula v Boulogne-sur-Mer, konal svou službu ještě v 17. století.

ZÁHADNÉ SELMY NA MORAVĚ. Německý geograf Anton Friedrich Büsching popsal ve svém monografičtém, na svou dobu průkopnickém díle „Erdbeschreibung“ (1754–1792) také Moravu a má tam zprávu, že na Moravě přý žije druh leopardů, kteří jsou velcí jako psi, ale poněkud tlustší a nazývají se „Rysové“. Büsching nebyl odborníkem zoologem a neměl ani možnost opatřit si poučení, že ti „rysové“ nejsou nic jiného než známé kočkovité selmy (lynx Geoffroy), z nichž rys obecný (lynx vulgaris) býval s nedvědem a vlkem v českých zemích hojný. Výmarnský věvoda Carl August, přítelce Goetha, píše v dopise ze dne 2. června 1783 svému příteli Merckovi, že našel v Büschingovi tuto zprávu a táže se: „Znáte-li toto zvíře? Nemohl by to snad být ještě zbytek našich starých leopardů a tygrů?“

NOVÉ BARVY. V minulých stoletích byla některá barviva tak vzácná a drahá, že byla vyvažována zlatem. To platí na př. o nachu, purpuru. Výroba tohoto vzácného barviva byla velmi nákladná. Jiným barvivem, které dávala příroda, bylo indigo. Nová barviva přišla s rozvojem moderní chemie. Urputný zápas mezi indigem přirozeným a umělým záhy skončil v neprospekch indiga přírodního a Evropa, která kupovala za desítky milionů indigo z Indie a jiných krajů, počala dodávat umělé indigo do celého světa. Základní surovinou při výrobě umělého barviva je hlavně dehet. Z neuvěřitelné zapáchající tekutiny vzniká přičiněním dnešní chemie mnoho barev nejrůznějších odstínů. I ve světě barev osamostatnilo se lidstvo zásluhou chemie od přírody.

Mezi sourozenci.

„Řeknu tvému příteli, že máš již třicet let.“
„A já řeknu bítelářovi v biografu, že máš teprve třináct.“

Zalufeme!

O mužích z kulisami

V. — Berlín 11. ledna. V časopise „Völkischer Beobachter“ rozepíše se Helmut Sündermann o mužích z kulisami, kteří z různých míst rozdmýchávají současnou válku a jímá se skutečně postěže podříto vzhledem k tomu, že plameny války, z proslulých odlehlých žhářů, autorem vstřícně zachycených, vyjímáme Beneše, Sikorského a Rydz-Smigliho. K mužům, kteří ve své osobě ztělesňovali versailleský svět, patří podle autora bývalý česko-slovenský prezident Eduard Beneš. V Paříži a ve Versailles prosadil Beneš s velkou námahou a mnoha pokoutnými tahy česko-slovenský stát, složený z mnoha národů. V horečné námaze udržet toto nezdávané řešení mocenskopolitické, stal se politickým zločincem evropského formátu. Byl hnací silou vojenské paktovací politiky, která nakonec znamenala evropské dorozumění. S Francií uzavřel vojenskou pakt proti Německu, s Rumunskem a Jugoslavií vytvořil „Malou dohodu“ proti Maďarsku, a konečně korunoval tyto nebezpečné rejdy v květnu 1935 vojenskou konvencí se Sovětským svazem, za což při prezidentské volbě v březnu téhož roku obdržel hlasy české komunistické strany. Benešovým nepopíratelným úmyslem bylo vybudovat Československo jako vojenskou přední hřídku, jako mateřskou „letadlovou loď“ Sovětského svazu a tím přivést válku přímo do střední Evropy. Ze tady strašlivá vojenskopolitická koncepce v důsledku událostí roku 1938 se již nedala uskutečnit, neměl nic na svědomí, že Eduard Beneš byl muž, v jehož osobě a v jehož politice byl spojen versailleský duch s plány Moskvy, muž, který bez skrupulí byl ochoten vmetnout požár přímo do srdce Evropy.

Pátáme-li po mužích, kteří podobným způsoby

sobou dávali vědomě v záduch životy evropských národů, jen aby udrželi násilné versailleské řešení, nesmíme zapomínat na muže varšavské důstojnické křídly, kteří spatřovali svůj úkol ve zlikvidaci mírového díla svého maršála Piłsudského. Zde důrazně jmenovat zatím již zavražděného generála Sikorského a později také „maršála“ Rydz-Smigliho. V aktech pražského zahraničního ministerstva byly nalezeny k tomuto tématu zajímavé zprávy českého vyslance ve Varšavě Girsy, který sděluje již 10. května 1933: „V polských důstojnických kruzích vládní názor, že válka mezi Polskem a Německem je nezamezitelná. Značná část vyšších důstojníků se domnívá, že Polsko může vyjít z této války vítězně jen tehdy, dojde-li k válce nyní, kdy Německo vojensky není ještě připraveno. Myšlenka preventivní války má stoupence také v generálním štábu.“ Později, když se prosadila Piłsudského politika německo-polského dorozumění, to generál Sikorski, který stále vyžadoval francouzskou vládu prostřednictvím jejího velvyslance, aby v polských vnitropolitických požadavcích žádala „Beckovu hlavu“. (Vyslanec Slavík v Praze 2. července 1936 a 13. března 1937.)

Jsou to oni lidé, kteří nejprve žádali preventivní válku proti Německu, potom se pokoušeli torpedovat mírovou politiku a posléze v březnu-dubnu 1939 za zničení slabostského a bezdůvěrného Rydz-Smigliho strhli na sebe polské kormidlo, přijali britské nabídky a táhli za Anglii do války. Mají nevyhlášenou vinnu, neposlední na svém vlastním národě, spatřující se dnes zrazení od Britů a zničení od sovětů. Mnozí z nich zaplatili ovšem již na jaře 1940 svou vinnu strašlivou smrtí v hromadných hrobech v Katyně.

Proč Bulharsko válčí?

pb. — Záhřeb: Bulharská kapitulací vláda hledá marně pádnou odpověď na těžko řešitelnou otázku „Proč musí Bulharsko bojovat?“. Georgievova vláda vydala jednou heslo „Záchrana Bulharska před hrůzou další války“, jindy zas dala tatáž vláda bulharskou brannou moc k dispozici bolševikům, aby byla nasazena v předních liniích. V souvislosti s novými odvoody roste, podle sofijského tisku, všeobecná nespokojenost do velkých rozměrů, takže bolševici museli zahájit zvláštní agitační kampaň, která má za úkol vysvětlit Bulharům, proč musí vést válku. Podle

úvodníku sofijského listu „Národní vojsko“ činí velké starosti naděje obyvatel, kteří doufají v protibolševické záškodníky v Bulharsku a v jejich vítězství. Pisatel tohoto úvodníku rozebírá krátce tyto skutečnosti a snaží se vysvětlit, proč musí Bulharsko válčit. Pokouší se namítnout bulharskému národu, že jde v této válce o záchranu výsledku 9. září (to je den bulharského bolševického převratu). Snaží se dokázat nutnost války a při tom ujišťuje, že záležitost z 9. září „osvobodí bulharský lid pro přístě už od jakékoliv potřeby vést válku“. Dále se přivádí

se v úvodníku doslova: „Kdyby byl nastal 9. září, bylo by Bulharsko donuceno vstoupit do války. Nyní nejsou však naši občané nuceni nadarmo přinést oběti.“ Tento rozpor jasně dokazuje, jak je dnešní válka v Bulharsku nepopulární a jak se všechny snahy sofijské vlády o zpopularisování této války hroší. Toto nešťastné téma je dnes často předmětem úvah v bulharském tisku. Propaganda sofijské vlády dostává se čím dále tím více do rozporů se skutečností a u bulharského národa stoupá stále odpor proti válce, kterou sofijská vláda vede.

Ze soudní síně

Jeden z pěti.

tot. — Skoda každé rány, která padne vedle ní, říká lidová moudrost a myslí na výchovu dětí. Jednomu z hloučků čtyř až pětiletých chlapců, kteří si v Ivanovicích hráli tak, že vyhořelo celé stavení, mělo by těch ran padnout nechtěných. Je pravda, že taková filosofie ještě s vichem u kalhot nemá tolik rozumu, aby byla odpovědí na své šňasy, ale je na rodičích, aby už v tom věku učili je mnohem se vyhýbat na sto honů. Tak třeba zapálkami. Vloni v létě vypukl v Ivanovicích zrovna v poledne požár. Ve stavení, kterému říkali „Zidárna“, stála v malé chvilce půda v jednom plameni. Přes to, že požár byl velmi brzy lokalizován, vznikla škoda přes 30.000 K. Pak se vyšetlovala příčina požáru a v těchto dnech stála před krajským trestním soudem maminka jednoho z těch pěti dětí, které si na půdě té „Zidárny“ udělaly tehdy ohněček. Byla žalována pro nedostatečnou péči o dítě, které zavinilo, že šelof Oldřich vzal doma zápalky a s touto nebezpečnou hračkou vyběhl na náves mezi malými kamarády. Pět malých kluků už od počátku vyšetřování, kdy četníci je vyslyšeli o tom, kdo zápalky

přinesl a kdo zapálil, jmenovali dva. Oldřicha, který s maminkou přišel k soudu, a stejné starého Josifka. Samosoudce s. r. dr. Sedivý, který vyslyšal obžalovanou, měl v soudních spisech oznámení od četníků a slyšených svědků, že Oldřich běhal po ulici stále bez dozoru a že skutečné zápalky u sebe nosil. Soud se během vyšetřování chvil přisvědčil o tom, kde v domácnosti té paní malý zápalky uschovaly a zda malý neposedá podle tvrzení jeho maminky k nim skutečně nemůže. Naši tenkrát krabičku se zápalkami na kopce sporáku, u kterého stála bedna, na kterou, když si kluk vystoupil, lehce se jich zmocnil. Paní tvrdila, že byly zápalky na kopce vyjměny, protože byly vlhké, vůbec nechtěly a proto pryj je sušila. Jinak je má stále uschované v zamčené skříni. Ten den, kdy vznikl požár, byl Oldřichův tatínek churavý, ležal a měl krabičku se zápalkami za hlavou pod peřinou. O tom byl vyslyšen u přelíčení svědek, který byl u nemocného návštěvní práve tu chvíli, kdy chlapec zapálil, a povědět té paní potvrdil. Byl slyšen i malý Oldřich, a ten, stejně jako u četníků a stále potom tvrdil,

Oč prosí naše lesy?

Máte je rádi? Chcete jich šetřit? Rozdělávejte divím úsporně. To jest: úsporně nebudete silnější než tužka. Důkladně vyschlé kousky uhlí nebudete větší než ořech a zcela bez prachu. Káma musí být v naprostém pořádku. Věste: na podpal stáčí polovic dříví.

DENNÍ zprávy

STRACH Z OCHOTY.

tot. — Večerní tramvaj je napěchovaná jako nácupník taška, div že se její stěny nevydávají. Stupátka jsou proti všem dopravním předpisům ověšena cestujícími jako česna včelnic, přivodí kdesi z vnitřku přecpaného vozu vyklíčí svoje „dříví“, když v poslední chvíli do visícího hrozu pověsí krásná dáma. Jistě stočí už jen na jedné noze a snad ne ani na stupátku, ale někomu se manželkou u kalhot, pán visící vedle snáží se seč může uvolnit ji trochu větší prostor (ač by ji jistě nejraději přel ze náručí), tramvaj se rozjíždí a vede ní, drže se tyče, klusá rytíř té krasavice a balíkem v ruce s odvážnou nadějí, že ještě i jemu se podaří uvrát kousek místa, aby mu měla neodjela. Snad se mu to podařilo jeho zúzkem, visí skoro jen tak ve vzduchu, ale jede. „Dovolte, podržím vám ten balík“, nabízí se ochotný, vedle visící cestující. Oslovený velmi nerad, ale z obavy, že by se s balíkem ve své svízelné poloze přece jen neudržel, dává balík z rukou a hned starostlivě dodává: „Ale prosím vás, abych nemusel zítřka v novinách žádat o jeho vrácení.“ Ochotný pán se směje, směje se celý hrozen visticích, je to řečeno jako podaný vtip a zatím. — Nebyl to vtip. Byl to projev smutné skutečnosti, jak často bývá taková ochota drahá. Vždyť dnes se opravdu často dočítáme v novinách, jak někdo žádá neznámého spolucestujícího z vlaku či z tramvaje, aby vrátil, co se nabídl z ochoty podržet.

Měl bychom nad tím vtípem vlastně zaplať, že nepoctivost se mezi námi šíří jako plese. Vždyť lidé se už i ochoty začínají bát.

Pro dětský domov Dagmar složili v pokladny Moravských novin: české osazenstvo jedné továrny v Brně XVII 2100 K, Ant. Přikryl, Lutherstadt Wittenberg, Sachsen, Lutherstrasse 1, 3850 K, k učení památky dra Cardy rodina Vichrova a De Martinnova 600 K, Karel Stěpánek ze Zerotina 200 K, Ant. Strachon, Němčín n. Osli 100 K. Celkem do dnešního dne 43.427 K.

Pro postižené nepřátelským náletem složili i pokladny Moravských novin: česká zaměstnání jedné továrny ve Slavkově 300 K, stálová společnost v hostinci Vankovce v Třebčovicích 327 K, Kurabrium pro výchovu mládeže v Popovčích výškové věžičky 1500 K, lesní dělníci z Blížkovic 300 K, Boh. Zelina, sklenářství ve Slavkově u Brna 300 K, Jar. Králíček, obchodník ve Sněhodole 300 K, J. Přibiták 300 K, nejmenovaní 200 K, Ant. Strachon, Němčín n. Osli 200 K, T. Vejmelka, Brno, Pražská 59, 200 K, Měša Trkalová, Praha I, Karlova 87, 100 K, Josef Maček, Uh. Hradiště 23, 100 K, Matěj Horák, Sokolnice, Niva 313, 59.50 K, Celkem do dnešního dne 43.488 K.

Pensisté nemohou dostat zálohu na pens. Definitivní zaměstnancům ve veřejné službě může být v neštěstí nebo nemoci poskytnuta bezročná záloha až do výše tříměsíční částky služného. Analogue tohoto ustanovení není možná u pensistů a proto je zbytečné, aby pensisté žádali o poskytnutí bezročné zálohy na odpočívání platy. Pensisté se mohou obracet s řádně doloženými žádostmi na Sociální pomoc, nebo, jsou-li členy ÚVZ, ucházejí se o podporu z Rodinného fondu. Ústředí veřejných zaměstnanců, prostřednictvím místní skupiny nebo důvěrníka odborové skupiny.

že on toho dne zápalky neměl, že to zapálil Josifek. Protože jiných přímých důkazů proti obžalovanému Oldřichovi nemáme, soud ji osvobodil a důrazným napomenutím, aby si pedivě hleděla svého synka, aby ji snad nepřivedl ještě do větší neštěstí. Státní zástupce dr. Holík, který zastupoval žalobu, podal značnou stížnost, takže soud se bude pravděpodobně připadat Ivanovickeho požáru zabývat ještě jednou.

tim, když dostal dopis, že se Hele nic nestalo a že snad již brzy přijde domů.

Tak čas ubíhal, přišel podzim, hlásila se zima a svoji vřdu a jejích sledání se stále neuskutečňovalo. Již se blížily vánoce, když mi přišel oznámit, že Hele přijde. „A zrovna na mé narozeniny. Ty budou nejšťastnější v mém životě.“ Tak se toho přece jen dočkal. Ten den jsme se brzy roznikli, on šel na nádrží naproti, já spát. Čekala mne ráno dlouhá cesta. Jel jsem k rodičům na svátku.

K půlnoci mne však probudilo bončení. Otvíráme dveře, co však to? Můj přítel stojí opřen, hlavu máje svěšenou. A ten výraz. Strhaný rysy obličej bolesti.

„Co je ti? Tak mluví? Proboha, tak mluví, co se stalo?“

Odvěděl jsem ho do pokoje, kde klesl na pohovku, skryl hlavu do dlaní a štkal. Jenom chvílemi mu prošlo jeho bolestným dechem jméno Hele, moje Hele. Nechal jsem ho chvíli, aby se uklidnil. Tušil jsem, že stalo něco hrozného. Nevěděl jsem však co. Usedl jsem vedle něho, položil jsem mu ruku na jeho rameno. Sklonil hlavu na má prsa a plakal. Plakal hořkými slzami své velké bolesti. Čas se zdál věčně státní.

„Hele, moje Hele — mi řekla...“ a rozplácal se znovu, „že se ještě nechce vdávat, co pryj by z toho měla — chce dříve užít světa — a když jsem ji připomínal tví její dopisy, to pryj byla jen hra pro dlouhou chvíli. Prošli jsem, zavrhlal, silboval, vše marně. Řekla mi, že jsem otrava. Ach, to bolí — to bolí. Ach, moje Hele, moje Hele...“ a rozplácal se znovu. „Byla to mále jediná a poslední lásko.“ Těšil jsem ho, jak jsem nejlépe mohl, bylo to však tím horší.

Tu noc již nebylo pomyšlení na spánek. Nový den nás našel vyčerpaný. Přítel jeho bolesti a mne soustrastí nad jeho utrpením. Nadešla doba mého odjezdu. Ani jsem nepřel nepříjemných svědků. Vymáhalo by to sněhu jako ironie než upřímnost. Šťastí jsem si ruce, tak, jako nikdy předtím a já odcházel. Jen se zeptal, kdy přijdu zpět. Řekl jsem mu datum a pak jsem slyšel jen jeho „Sbohem“.

Po Novém roce, když jsem se vrátil, čekalo mne velké překvapení. Přijel jsem právě na pohřeb svého kamaráda. Utopil se v Jihlávě na svém seznámení — na Silvestra — v řece před domem své Hele.